

ระเบียบวาระการประชุม

คณะกรรมการบูรณาการเพื่อความเสมอภาค
และความเท่าเทียมทางสังคม (กบสท.)
ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔

วันพฤหัสบดีที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๔ เวลา ๑๓.๓๐ น.
ณ ห้องประชุมตึกภักดีบดินทร์ ทำเนียบรัฐบาล

ระเบียบวาระการประชุม
คณะกรรมการบูรณาการเพื่อความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม
ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔
วันพฤหัสบดีที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๔ เวลา ๑๓.๓๐ น.
ณ ห้องประชุมตึกภักดีบดินทร์ ทำเนียบรัฐบาล

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องประธานแจ้งที่ประชุมทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องเพื่อทราบ

๒.๑ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม และการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ

๒.๒ สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำและความยากจนของประเทศไทย ปี ๒๕๖๓

๒.๓ ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อพิจารณา

แนวทางการขับเคลื่อนการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี)

ระเบียบวาระที่ ๑ : เรื่องประธานแจ้งที่ประชุมทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒ : เรื่องเพื่อทราบ

- ๒.๑ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบูรณาการ
เพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม
และการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องเพื่อทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒.๑ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม และการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ

๑. ข้อเท็จจริง

๑.๑ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ยกร่าง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม พ.ศ. เพื่อเป็นเครื่องมือและกลไกในการแก้ไขปัญหาความยากจนและลดปัญหาความเหลื่อมล้ำอย่างบูรณาการ มีประสิทธิภาพ และยั่งยืนตามแนวทางการพัฒนาประเทศ และเสนอร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ เข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๖๓ โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ดังกล่าว พร้อมทั้งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓

๑.๒ เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓ นายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานคณะกรรมการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม (กบสท.) ซึ่งเป็นกลไกภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม พ.ศ. ๒๕๖๓ มีคำสั่งแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นกรรมการในคณะกรรมการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม จำนวน ๕ ท่าน ประกอบด้วย

๑.๒.๑ นายวิโรไท สันติประภพ	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านรายได้ การเงิน และเศรษฐศาสตร์
๑.๒.๒ นายเอ็นนู ชี้อสุวรรณ	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านชุมชน และสภาพแวดล้อมการดำรงชีวิต
๑.๒.๓ นายกิตติพงษ์ กิตยารักษ์	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม
๑.๒.๔ นางปัทมาวดี โพชนุกูล	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา และชีวิตการทำงาน
๑.๒.๕ นายสมชัย จิตสุชน	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสุขภาพ และสาธารณสุข

๒. สาระสำคัญของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ

๒.๑ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม พ.ศ. ๒๕๖๓ มีเจตนารมณ์เพื่อให้การพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคมเป็นไปอย่างบูรณาการ มีประสิทธิภาพ และยั่งยืนตามแนวทางการพัฒนาประเทศ การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม มีความครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลและบูรณาการ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล และการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน อันจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศบรรลุตามวิสัยทัศน์ ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๒.๒ ระเบียบฯ ฉบับนี้ กำหนดให้มีคณะกรรมการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม (กบสท.) โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน รองนายกรัฐมนตรีเป็นรอง ประธานกรรมการ กรรมการ ประกอบด้วย รัฐมนตรีและภาคเอกชน จำนวน ๑๕ ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่เกิน ๕ ท่าน และมีเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ในการวางแผนทางการดำเนินการระหว่างหน่วยงานของรัฐ ส่งเสริม สนับสนุนและประสานการดำเนินงานตามภารกิจ แผนงาน หรือโครงการของหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม รวมทั้งเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมาย กฎ และมาตรการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดการบูรณาการการพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคมระหว่างหน่วยงานของรัฐและภาคส่วนต่าง ๆ และปฏิบัติการอื่นใด เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบนี้ หรือตามที่นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๒.๓ กำหนดให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทำหน้าที่เลขานุการของ กบสท. โดยรับผิดชอบในงานธุรการและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของ กบสท. และปฏิบัติการอื่นใด ตามที่ กบสท. มอบหมาย รวมทั้ง กำหนดให้ดำเนินการศึกษาวิจัย พัฒนา องค์ความรู้ จัดทำและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการดำเนินงานตามหน้าที่และอำนาจของ กบสท.

(รายละเอียดตามเอกสารแนบท้ายวาระ ๒)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

๓. มติที่ประชุม

ระเบียบวาระที่ ๒ : เรื่องเพื่อทราบ

๒.๒ สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำและความยากจนของ
ประเทศไทย ปี ๒๕๖๓

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องเพื่อทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒.๒ สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำและความยากจนของประเทศไทย ปี ๒๕๖๓

๑. ความเป็นมา

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้จัดทำรายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ปี ๒๕๖๓ เพื่อชี้ให้เห็นถึงสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำที่เป็นสถานการณ์ล่าสุดของประเทศไทย พร้อมทั้งวิเคราะห์ลักษณะของปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในมิติต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังรวบรวมนโยบายและมาตรการ/โครงการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำของรัฐบาลที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน รวมถึงมาตรการเยียวยาและบรรเทาผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์หาช่องว่างทางนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยในระยะต่อไป

๒. สรุปสาระสำคัญของสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย

๒.๑ สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย

๒.๑.๑ ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๔๙ เป็นต้นมา โดยค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคหรือค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini coefficient) ด้านรายได้ ในปี ๒๕๖๒ มีค่า ๐.๔๓๐ สะท้อนความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ในระดับต่ำที่สุด นับตั้งแต่ปี ๒๕๓๑ อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความเหลื่อมล้ำกับต่างประเทศ พบว่า ไทยยังมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ค่อนข้างสูงในภูมิภาค โดยมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิด้านรายได้สูงกว่า ฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย ในปี ๒๕๕๘

๒.๑.๒ ความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่าย มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคหรือสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini coefficient) ด้านรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค ในปี ๒๕๖๓ อยู่ที่ ๐.๓๕๐ ปรับตัวเพิ่มขึ้นจาก ๐.๓๔๘ ในปี ๒๕๖๒ เป็นผลจากสถานการณ์โควิด-๑๙ ทำให้รายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคในกลุ่มประชากร Decile ๓-๑๐ เพิ่มขึ้น เนื่องจากต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตประจำวันสูงขึ้น ขณะที่กลุ่มประชากรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ (Decile ๑-๒) มีรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคลดลงจากการสูญเสียรายได้และความเปราะบางทางการเงิน

๒.๑.๓ ความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งของไทยอยู่ในระดับสูงกว่าความเหลื่อมล้ำด้านรายได้มาก และมีลักษณะสะสมและส่งต่อไปยังคนในรุ่นต่อไป (Intergeneration transmission) โดยในปี ๒๕๖๒ กลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงสุด (Decile ๑๐) มีส่วนแบ่งมูลค่าทรัพย์สินสูงถึงร้อยละ ๓๑.๓๐ ของทรัพย์สินรวมทั้งประเทศ และเมื่อพิจารณาตามประเภททรัพย์สิน พบว่า

การถือครองทรัพย์สินประเภทบ้าน ที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างเพื่อใช้ประกอบธุรกิจ/เกษตรฯ เป็นประเภททรัพย์สินที่มีความไม่เสมอภาคหรือเหลื่อมล้ำมากที่สุด และยังคงมีแนวโน้มปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับทรัพย์สินทางการเงิน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้สูงขึ้น เพราะทรัพย์สินประเภทดังกล่าวเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญในการสร้างผลตอบแทนที่มีอัตราการตอบแทนที่สูง นำไปสู่กระบวนการสะสมความมั่งคั่งต่อไป เช่น กำไรจากการประกอบธุรกิจ ดอกเบี้ย เงินปันผล เป็นต้น

๒.๑.๔ ความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษาในปี ๒๕๖๓ มีทิศทางที่ดีขึ้นในเกือบทุกระดับชั้น ยกเว้นการศึกษาระดับอนุบาลที่มีอัตราการเข้าเรียนลดลงอยู่ที่ร้อยละ ๗๖.๔ ส่วนหนึ่งเป็นผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-๑๙ ทำให้ผู้ปกครองชะลอการนำบุตรหลานเข้าโรงเรียน ขณะที่อัตราการเข้าศึกษาต่อของเด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงที่สุด (Decile ๑๐) สูงกว่าอัตราการเข้าศึกษาต่อของเด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำที่สุด (Decile ๑) ประมาณ ๑.๘ เท่า ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และประมาณเกือบ ๙ เท่าในระดับอุดมศึกษา แต่มีแนวโน้มที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม การเข้าศึกษาต่อในระดับสูงยังคงเป็นประเด็นที่ต้องติดตาม เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ มีแนวโน้มทำให้นักศึกษาโดยเฉพาะในกลุ่มครัวเรือนที่ยากจนมีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาระดับสูงได้น้อยลง และโอกาสในการหลุดออกนอกระบบการศึกษาที่เพิ่มขึ้นจากปัญหาทางเศรษฐกิจ โดยในช่วงที่การเรียนการสอนในห้องเรียนไม่สามารถทำได้ ต้องเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้อื่น ซึ่งครัวเรือนที่ยากจนมีแนวโน้มที่ต้องแบกรับภาระจากการดำเนินนโยบายการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ต่าง ๆ มากกว่ากลุ่มครัวเรือนที่ร่ำรวย นอกจากนี้ ยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านคุณภาพการศึกษาระหว่างกลุ่มโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน ที่ตั้ง และภูมิภาค

ข้อสังเกตกรณีความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา พบว่า (๑) เด็กที่ออกกลางคัน (อายุ ๑๕-๒๑ ปี) จำนวนมากไม่ได้ทำงาน โดยเฉพาะกลุ่ม Decile ๑ มีสูงถึงร้อยละ ๔๑.๕๕ ที่ไม่ได้ทำงาน (๒) เด็กกลุ่มยากจนที่สุด (Decile ๑) เข้าถึงแหล่งเงินกู้เพื่อการศึกษาในอัตราต่ำสุด (ร้อยละ ๐.๘๒) (๓) โครงสร้างค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของเด็กใน Decile ๑ มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปโรงเรียนมากที่สุด ร้อยละ ๓๙ ขณะที่ค่าเรียนมีสัดส่วน ร้อยละ ๓๗.๕ ขณะที่เด็กใน Decile ๑๐ มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปโรงเรียน ร้อยละ ๑๕.๗ แต่มีค่าใช้จ่ายในการเรียนสูงถึงร้อยละ ๗๔.๖ (๔) การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส มีความขาดแคลนครูที่สอนตรงวิชา

๒.๑.๕ การเข้าถึงหลักประกันสุขภาพมีความครอบคลุมประชากรเกือบทั้งประเทศ แต่ยังมี ความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพบริการระหว่างพื้นที่ จากการกระจุกตัวของบุคลากรทางการแพทย์ ครุภัณฑ์ทางการแพทย์ โดยพบว่า กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และจังหวัดใหญ่ในภูมิภาคต่าง ๆ มีความพร้อมด้านสาธารณสุขทั้งบุคลากรทางการแพทย์และเครื่องมือแพทย์มากกว่าในเขตภูมิภาค และจังหวัดที่ห่างไกล

๒.๑.๖ การเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมมีความครอบคลุมเพิ่มขึ้น ประกอบด้วย โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และเบี้ยยังชีพผู้พิการ โดยกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำได้รับประโยชน์มากกว่ากลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง อย่างไรก็ตาม มาตรการการจำกัดการเดินทาง (Lock down) ในช่วงเดือนเมษายน ๒๕๖๓ พบว่า ครัวเรือนเปราะบาง ได้แก่ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ เด็กเล็ก หรือผู้พิการอาศัยอยู่ด้วย จะได้รับผลกระทบที่รุนแรงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีกลุ่มเปราะบางอาศัยอยู่ด้วย เนื่องจากภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการดูแลและป้องกันการติดเชื้อ ขณะที่ความสามารถในการหารายได้ของครัวเรือนลดลง โดยการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเบี้ยยังชีพผู้พิการ สามารถครอบคลุมประชากรที่มีฐานะไม่ดีได้ในสัดส่วนสูง แต่โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด พบว่า มีร้อยละ ๓๐ ของครัวเรือนยากจนยังเข้าไม่ถึง ขณะที่โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ยังมีช่องว่างของการคัดกรอง ทำให้ความช่วยเหลือไม่ตรงกลุ่มเป้าหมาย

ทั้งนี้ แม้ว่าประเทศไทยจะมีการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง ครอบคลุมประชากรจำนวนมาก แต่มูลค่าความช่วยเหลือยังคงไม่เพียงพอที่จะแก้ปัญหาความยากจนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสัดส่วนรายจ่ายเพื่อการคุ้มครองทางสังคมต่อ GDP อยู่ที่ร้อยละ ๕.๙ ซึ่งต่ำกว่าเวียดนามและมาเลเซียที่มีสัดส่วนร้อยละ ๗ และร้อยละ ๖.๑ ตามลำดับ ขณะเดียวกันยังไม่สามารถครอบคลุมแรงงานนอกระบบได้อย่างเพียงพอ โดยสัดส่วนแรงงานนอกระบบที่สามารถเข้าถึงระบบประกันสังคมอยู่ที่ร้อยละ ๑๔.๖๑

๒.๑.๗ การเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วย ไฟฟ้า น้ำประปาเพิ่มขึ้น แต่ยังคงมีความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต แม้ว่าจะมีการเข้าถึงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งเป็นผลจากสถานการณ์โควิด-๑๙ ทำให้ครัวเรือนมีความจำเป็นต้องใช้อินเทอร์เน็ตเป็นหลักโดยเฉพาะในการเข้าถึงการศึกษาออนไลน์ของผู้ที่อยู่ในวัยเรียนตามการปรับการเรียนการสอนของโรงเรียน รวมถึงการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการค้าออนไลน์และการประกอบอาชีพที่มีมากขึ้น โดยกลุ่มครัวเรือนที่ยากจนที่สุด (decile ๑) สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๔๑.๓๙ ในปี ๒๕๖๒ เป็นร้อยละ ๕๔.๒๙ ในปี ๒๕๖๓ แต่ยังคงแตกต่างจากกลุ่มครัวเรือนที่รวยที่สุด (decile ๑๐) ที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ถึงร้อยละ ๘๙.๒๗ ในปี ๒๕๖๓

๒.๑.๘ ความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองที่ดินเกษตรของเกษตรกร พบว่า ในปี ๒๕๖๒ เกษตรกรร้อยละ ๑๐ ที่มีรายจ่ายสูงที่สุด (decile ๑๐) ถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินเกษตรมากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่มีรายจ่ายต่ำที่สุด (decile ๑) ถึง ๒.๔๐ เท่า ในส่วนของความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงทุน พบว่า มีประชาชนที่มีความต้องการกู้ยืมเงินแต่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ถึงร้อยละ ๘.๕๘ ของประชากรทั้งหมด และในจำนวนนี้เป็นประชากรที่มีระดับรายจ่ายต่ำที่สุด (decile ๑) กว่าร้อยละ ๑๒ ซึ่งสะท้อนภาพความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของไทย

๒.๑.๙ กระบวนการยุติธรรมมีค่าใช้จ่ายสูง ความล่าช้าในการพิจารณาคดี และการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ อาจเพิ่มความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม แม้ว่าจะมีแนวทางในการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยให้ได้รับความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น อาทิ โครงการปล่อยฟรีไม่มีประกัน การจัดตั้งกองทุนยุติธรรมเพื่อช่วยเหลือทางการเงิน แต่ยังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ จำเป็นต้องปรับปรุงและพัฒนาระบบการให้บริการของกองทุนยุติธรรมตั้งแต่การปรับปรุงกฎหมาย ได้แก่ การขยายผู้มีสิทธิขอรับความช่วยเหลือ รวมถึงลดการใช้ดุลยพินิจด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์ให้ชัดเจน เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในกลุ่มประชาชน เพื่อพัฒนากลไกของกองทุนยุติธรรม ให้สามารถเข้าถึงกลุ่มประชาชนผู้มีรายได้น้อยได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

๒.๑.๑๐ ความเหลื่อมล้ำด้านภาษี โครงสร้างภาษีของประเทศไทยไม่สามารถสนับสนุนการกระจายรายได้เท่าที่ควร จากฐานข้อมูลภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปี ๒๕๕๒-๒๕๖๑ สะท้อนว่าค่าลดหย่อนและการหักค่าใช้จ่าย มีส่วนสนับสนุนให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ระหว่างผู้ยื่นแบบภาษีฯ เพิ่มสูงขึ้น โดยในปี ๒๕๖๑ ความเหลื่อมล้ำที่พิจารณาจากสัมประสิทธิ์จีนิของเงินได้พึงประเมินอยู่ที่ ๐.๕๒๒๒ ขณะที่เมื่อใช้การลดหย่อนภาษีทำให้สัมประสิทธิ์จีนิเพิ่มขึ้นเป็น ๐.๗๐๑๔ เนื่องจากส่วนใหญ่ผู้มีรายได้สูงมักเป็นกลุ่มที่ได้รับสิทธิประโยชน์จากมาตรการทางภาษีเป็นหลัก

๒.๒ สถานการณ์ความยากจนในประเทศไทย ปี ๒๕๖๓

๒.๒.๑ สถานการณ์ความยากจนในปี ๒๕๖๓ ปรับตัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากวิกฤติโควิด-๑๙ โดยสัดส่วนคนจนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๖.๒๔ ในปี ๒๕๖๒ เป็นร้อยละ ๖.๘๔ ในปี ๒๕๖๓ หรือมีคนจนจำนวน ๔.๘ ล้านคน เพิ่มขึ้นจาก ๔.๓ ล้านคนในปีก่อนหน้า ซึ่งมาตรการของภาครัฐทำให้สถานการณ์ความยากจนไม่รุนแรงมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับความรุนแรงของสถานการณ์โควิด-๑๙ โดยตลอดปี ๒๕๖๓ รัฐบาลมีมาตรการช่วยเหลือเยียวยาผ่านพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ พ.ศ. ๒๕๖๓ (พ.ร.ก. กู้เงินฯ) คิดเป็นมูลค่าถึง ๑๓,๔๗๓ บาทต่อคนต่อปี ซึ่งมีส่วนช่วยให้ครัวเรือนรักษาระดับการใช้จ่าย และคุณภาพชีวิตไว้ได้ระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พบว่า ภาพรวมครัวเรือนทั้งประเทศมีความเปราะบางเพิ่มขึ้น

๒.๒.๒ เมื่อพิจารณาคณยากจนตามระดับความรุนแรง พบว่า คนยากจนมาก^๑ มีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก ๑.๒๘ ล้านคน ในปี ๒๕๖๒ เป็น ๑.๖๑ ล้านคนในปี ๒๕๖๓ เช่นเดียวกับคนยากจนน้อยที่เพิ่มขึ้นจาก ๓.๐๕ ล้านคน ในปี ๒๕๖๒ เป็น ๓.๑๔ ล้านคนในปี ๒๕๖๓ เมื่อเปรียบเทียบกับจะเห็นได้ว่า ผลกระทบของโควิด-๑๙ ทำให้คนยากจนมาก ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีปัญหาความยากจนอยู่แล้วมีปัญหารุนแรงขึ้น จึงจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือเป็นพิเศษ และจำเป็นต้องค้นหา

^๑ ระดับรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคต่ำกว่าเส้นความยากจนเกินกว่าร้อยละ 20

กลุ่มเป้าหมาย และมีมาตรการช่วยเหลืออย่างเจาะจง ในส่วนของช่องว่างความยากจน (Poverty gap) และระดับความรุนแรงของปัญหา ความยากจนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยช่องว่างความยากจนเพิ่มขึ้นจาก ๐.๙๖ ในปี ๒๕๖๒ มาอยู่ที่ ๑.๑๐ ในปี ๒๕๖๓ ขณะที่ความรุนแรงของปัญหาความยากจน เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก ๐.๒๖ ในปี ๒๕๖๒ เป็น ๐.๒๘ ในปี ๒๕๖๓

๒.๒.๓ ลักษณะทางประชากร ทางเศรษฐกิจ และเชิงพื้นที่ของคนจน พบว่า คนจนยังคงกระจุกตัวอยู่ในภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ โดยมีสัดส่วนคนจนร้อยละ ๑๑.๖๐ ร้อยละ ๑๑.๕๐ และร้อยละ ๖.๘๓ ของประชากรแต่ละภาค ตามลำดับ ขณะที่เมื่อพิจารณาจากจำนวนคนจน พบว่า คนจนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคเหนือ ภาคกลาง และ กทม. ตามลำดับ คนจนมีอัตราการพึ่งพิง (จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี และผู้สูงอายุ ต่อวัยแรงงาน) สูงกว่าครัวเรือนไม่ยากจนอย่างชัดเจน และครัวเรือนขนาดใหญ่จะมีปัญหาความยากจนมากกว่าครัวเรือนขนาดเล็ก อย่างไรก็ตาม ในปี ๒๕๖๓ พบว่า สัดส่วนคนจนในทุกขนาดครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นจากปี ๒๕๖๒ ยกเว้นครัวเรือนเดี่ยว ที่เป็นขนาดครัวเรือนที่มีสัดส่วนคนจนต่ำที่สุดมีสัดส่วนคนจนลดลงเล็กน้อยจากปีก่อน นอกจากนี้ ครัวเรือนแอ่งกลางประกอบอาชีพด้านการเกษตร และมีการศึกษาต่ำ ประสบปัญหาความยากจนมากที่สุด

๒.๒.๔ คนจนเข้าถึงสวัสดิการภาครัฐเพิ่มขึ้น โดยคนจนที่มีสิทธิในการเบิกค่าใช้จ่ายการรักษาพยาบาลครอบคลุมถึงร้อยละ ๙๗.๗๐ ผ่านบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า ร้อยละ ๙๕.๓๖ จากจำนวนคนจนทั้งหมดในปี ๒๕๖๓ ด้านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มีคนจนได้รับบัตรฯ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๔๖.๐๕ ในปี ๒๕๖๒ เป็นร้อยละ ๕๑.๑๐ ของคนจนทั้งหมดในปี ๒๕๖๓ เช่นเดียวกับผู้สูงอายุยากจน และผู้พิการยากจน ที่มีสัดส่วนการได้รับเบี้ยยังชีพเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๘๗.๔๖ และร้อยละ ๗๓.๑๒ ในปี ๒๕๖๒ เป็นร้อยละ ๙๐.๓๙ และร้อยละ ๗๖.๙๒ ในปี ๒๕๖๓ ตามลำดับ สำหรับการเข้าถึงบริการพื้นฐาน คนจนส่วนใหญ่เข้าถึงไฟฟ้า น้ำประปา และโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ ๙๙.๐๑ ร้อยละ ๘๙.๒๐ ร้อยละ ๖๖.๗๗ ตามลำดับ แต่ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต โดยมีสัดส่วนคนจนที่เข้าถึงเพียงร้อยละ ๔๕.๓๗ เท่านั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

๓. มติที่ประชุม

ระเบียบวาระที่ ๒ : เรื่องเพื่อทราบ

๒.๓ ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา
ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องเพื่อทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒.๓ ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม

๑. ข้อเท็จจริง

ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๒ และวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ เห็นชอบการจำแนกแผนออกเป็น ๓ ระดับ โดยมี **ยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนระดับที่ ๑** ซึ่งจะเป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาล โดยในการแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติจะดำเนินการผ่านการถ้อยแถลงระดับเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ชาติสู่ **แผนระดับที่ ๒** ซึ่งประกอบด้วย แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และ **แผนระดับที่ ๓** ซึ่งประกอบด้วย แผนปฏิบัติการด้าน... แผนปฏิบัติราชการราย ๕ ปี และรายปี เพื่อให้เกิดการดำเนินการต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ในการนี้ ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม จึงประกอบด้วย **(๑) แผนระดับที่ ๑** คือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาครอบคลุมระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ **(๒) แผนระดับที่ ๒** ได้แก่ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งปัจจุบัน สช. อยู่ระหว่างดำเนินการยกร่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๖๗) ในส่วนของแผนระดับที่ ๓ นั้นเป็นภารกิจของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการให้สอดคล้องกับเป้าหมายและตัวชี้วัดในแผนระดับ ๑ และแผนระดับ ๒ ต่อไป

๒. สาระสำคัญของยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ประกอบด้วย ประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ (๑) การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ (๒) การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี (๓) การเสริมสร้างพลังทางสังคม (๔) การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเอง และการจัดการตนเอง โดยมีเป้าหมายการพัฒนา คือ สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ และเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเอง

๒.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยแผนแม่บท ๔ ประเด็น ได้แก่

๒.๒.๑ เศรษฐกิจฐานราก มีเป้าหมายสำคัญ คือ รายได้ของประชากรกลุ่มรายได้น้อยเพิ่มขึ้นอย่างกระจายและอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนด**ตัวชี้วัดคือ** ดัชนีการพัฒนาย่างทั่วถึง (Inclusive Development Index : IDI) ซึ่งกำหนดค่าเป้าหมายเมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๖๕ เท่ากับ ๔.๓๐ คะแนน และเพิ่มเป็น ๔.๔๐ คะแนนเมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๗๐ รวมทั้งได้กำหนดเป้าหมายระดับแผนย่อย คือ

- ๑) ศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากเพิ่มขึ้น **ตัวชี้วัดคือ** อัตราการเติบโตของรายได้ของกลุ่ม bottom ๔๐ เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปีเมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๖๕ และไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒๐ ต่อปีเมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๗๐
- ๒) ผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง **ตัวชี้วัดคือ** อัตราการเติบโตของมูลค่าเศรษฐกิจฐานรากของมูลค่าสินค้า OTOP เฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ ๓๐ เมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๖๕ และอย่างน้อยร้อยละ ๔๐ เมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๗๐
- ๓) กลุ่ม bottom ๔๐ สามารถบริหารจัดการหนี้สินได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง **ตัวชี้วัดคือ** สัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้เท่ากับร้อยละ ๕๕ เมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๖๕ และเท่ากับร้อยละ ๕๐ เมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๗๐

๒.๒.๒ ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม มีเป้าหมายสำคัญ คือ คนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น โดยกำหนด**ตัวชี้วัดคือ** สัดส่วนประชากรไทยทั้งหมดที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคมอย่างน้อย ๙ กรณี^๒ ให้ถึงร้อยละ ๗๐ เมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๖๕ และเพิ่มเป็นร้อยละ ๘๐ เมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๗๐ รวมทั้งได้กำหนดเป้าหมายระดับแผนย่อย คือ

- ๑) คนไทยทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น **ตัวชี้วัดคือ** สัดส่วนประชากรกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคมอย่างน้อย ๙ กรณีให้ถึงร้อยละ ๘๐ เมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๖๕ และเพิ่มเป็นร้อยละ ๙๐ เมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๗๐
- ๒) มีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น **ตัวชี้วัดคือ** ดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือลดลงร้อยละ ๑๐ เมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๖๕ และลดลงอีกร้อยละ ๑๐ เมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๗๐

^๒ ได้แก่ (๑) เจ็บป่วย (๒) คลอดบุตร (๓) ตาย (๔) ทุพพลภาพ/ พิการ (๕) เงินช่วยเหลือครอบครัวหรือบุตร (๖) ขราภาพ (๗) ว่างาน (๘) ผู้อยู่ในอุปการะ และ (๙) การบาดเจ็บจากการทำงาน

๒.๒.๓ พื้นที่และเมืองนำอยู่อัจฉริยะ มีเป้าหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม คือ ช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ลดลง โดยกำหนด*ตัวชี้วัดคือ* สัดส่วน GPP per capita ของจังหวัดร้อยละ ๒๐ สูงกว่าที่รวยที่สุด ต่อ GPP per capita ของจังหวัดร้อยละ ๒๐ แรกที่จนที่สุด เท่ากับไม่เกิน ๓ เท่า เมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๗๐^๓ รวมทั้งได้กำหนดเป้าหมายระดับแผนย่อย คือ เมืองในพื้นที่

เป้าหมายได้รับการพัฒนาเพื่อกระจายความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ *ตัวชี้วัดคือ* จำนวนเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่มีการพัฒนาศูนย์เศรษฐกิจ แหล่งที่อยู่อาศัย และพื้นที่เฉพาะ เท่ากับ ๖ เมือง (กรุงเทพและปริมณฑล เชียงใหม่ ขอนแก่น เมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก สงขลา และภูเก็ต) และได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองอัจฉริยะ เท่ากับ ๕ เมือง (กรุงเทพและปริมณฑล เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา และภูเก็ต) เมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๖๕ และมีเมืองอัจฉริยะ เพิ่มอีก ๔ เมือง เมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๗๐

๒.๒.๔ พลังทางสังคม มีเป้าหมายสำคัญ คือ ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มขึ้น โดยกำหนด*ตัวชี้วัดคือ* มิติด้านโอกาสของดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าทางสังคมเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ เมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๖๕ และเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ ๑๐ เมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๗๐ รวมทั้งได้กำหนดเป้าหมายระดับแผนย่อย คือ

- ๑) ภาวการณ์พัฒนามีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง *ตัวชี้วัดคือ* ดัชนีชี้วัดทุนทางสังคมเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๑๐ เมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๖๕ และเพิ่มขึ้นอีกเฉลี่ยร้อยละ ๑๐ เมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๗๐
- ๒) ประชากรไทยมีการเตรียมการก่อนยามสูงอายุเพื่อให้สูงวัยอย่างมีคุณภาพเพิ่มขึ้น *ตัวชี้วัดคือ* สัดส่วนประชากรอายุ ๒๕-๕๙ ปีที่มีการเตรียมการเพื่อยามสูงอายุ ทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม เฉลี่ยร้อยละ ๖๐ ของประชากรอายุ ๒๕-๕๙ ปีทั้งหมด เมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๖๕ และเพิ่มเป็นร้อยละ ๖๕ เมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๗๐
- ๓) ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง *ตัวชี้วัดคือ* สัดส่วนผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความยากจนหลายมิติลดลงร้อยละ ๑๐ เมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๖๕ และลดลงอีกร้อยละ ๑๕ เมื่อสิ้นสุดปี ๒๕๗๐

๒.๓ ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) อยู่ระหว่างดำเนินการยกร่างและจัดประชุมระดมความคิดเห็นจากประชาชนภาคส่วนต่าง ๆ ทั่วประเทศ ประกอบด้วย ๕ เป้าหมายหลัก โดยเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคมคือ *เป้าหมายการมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม* โดยมีตัวชี้วัดหลัก คือ ความแตกต่างของความเป็นอยู่ระหว่างกลุ่มประชากรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงสุดร้อยละ ๑๐ และต่ำสุดร้อยละ ๔๐ (Top ๑๐/Bottom ๔๐) ต่ำกว่า ๕ เท่า ประกอบด้วย ๓ หมายเหตุสำคัญเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว คือ (๑) SMEs ที่เข้มแข็ง ศักยภาพสูง แข่งขันได้ (๒) พื้นที่และเมืองอัจฉริยะ และ (๓) ความยากจนข้ามรุ่นและความคุ้มครองทางสังคม

^๓ ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๕ อยู่ระหว่างการจัดทบทวน/จัดทำเป้าหมาย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

๓. มติที่ประชุม

ระเบียบวาระที่ ๓ : เรื่องเพื่อพิจารณา

แนวทางการขับเคลื่อนการบูรณาการเพื่อพัฒนา
ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม

ระเบียบวาระที่ ๓ : แนวทางการขับเคลื่อนการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม

๑. ข้อเท็จจริง

สศช. ในฐานะฝ่ายเลขานุการ ได้วิเคราะห์ความเชื่อมโยงของเป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง ๔ ประเด็นที่เกี่ยวข้อง (เศรษฐกิจฐานราก ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ และพลังทางสังคม) แผนการปฏิรูปประเทศ และร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ร่วมกับพิจารณาโครงการสำคัญประจำปี ๒๕๖๕ และปี ๒๕๖๖ ที่ส่งผลกระทบต่อภารกิจเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พบว่ายังมีช่องว่างของการดำเนินงานขับเคลื่อนการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม ในประเด็นดังต่อไปนี้

- ๑.๑ การมีระบบและกลไกให้ความช่วยเหลือเด็กนักเรียนยากจนพิเศษเป็นรายบุคคลเพื่อขจัดปัญหาความยากจนข้ามรุ่น โดยเฉพาะการติดตามดูแลเด็กในครัวเรือนยากจนที่หลุดออกจากระบบการศึกษา และกลุ่มเด็กที่ไม่ได้ศึกษาและไม่ได้ทำงาน (NEETs) โดยใช้กลไกระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่ร่วมเป็นพลังทางสังคม
- ๑.๒ ศักยภาพการเข้าถึงดิจิทัลทั้งระบบของกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบาง เพื่อเข้ารับบริการสาธารณะ พัฒนาทักษะอาชีพ และสามารถเชื่อมโยงกับหน่วยวิจัยและพัฒนาในพื้นที่เพื่อยกระดับมูลค่าผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น โดยเฉพาะในเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค หรือเมืองที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองอัจฉริยะในทุกมิติ
- ๑.๓ การใช้กลไกในพื้นที่เพื่อสนับสนุนการจัดสวัสดิการและความคุ้มครองทางสังคมแบบมุ่งเป้า โดยเป็นกลไกช่วยสอบทานและเติมเต็มระบบข้อมูลขนาดใหญ่สำหรับการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต (TPMAP) ให้ครอบคลุมกลุ่มที่ตกหล่นจากระบบ (Exclusion error) รวมทั้งเป็นกลไกช่วยเสริมสวัสดิการและความคุ้มครองทางสังคมที่เหมาะสม และสร้างระบบการเตรียมพร้อมยามวิกฤติสำหรับช่วยเหลือกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบาง
- ๑.๔ การเข้าถึงโครงสร้างและบริการพื้นฐานของคนทุกกลุ่มในเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในทุกะดับในการบริหารจัดการพื้นที่และเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. แนวทางการขับเคลื่อนการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม

- ๒.๑ สร้างระบบและกลไกให้ความช่วยเหลือเด็กนักเรียนยากจนพิเศษเป็นรายบุคคล กลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มนักเรียนยากจนพิเศษ^๔ กลุ่มเด็กอายุ ๑๕-๒๑ ปี ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษาและไม่ได้ทำงาน (NEETs)^๕ และกลุ่มเด็กในครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น^๖ ประกอบด้วยแนวทาง ดังนี้

^๔ หมายถึง นักเรียนในครัวเรือนที่สมาชิกมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือนไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท และมีความขาดแคลนทุนทรัพย์ (Proxy Mean Test : PMT) มากกว่า ๕๐ คะแนนขึ้นไป (ที่มา : สศช. <https://www.eef.or.th/fund/support-poor-students/>)

^๕ ในปี ๒๕๖๒ กลุ่ม NEETs Decile ๑ มีจำนวนประมาณ ๑๑๙,๔๙๔ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๑.๗๔ ของกลุ่มเด็กอายุ ๑๕-๒๑ ปีใน Decile ๑

๒.๑.๑ **มาตรการให้ความช่วยเหลือเฉพาะเป็นรายบุคคล** ประกอบด้วย (๑) วางแผน พัฒนา และติดตามเด็กยากจนพิเศษจากครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น (๒) จัดทำข้อมูลและแผนการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลายเป็นรายบุคคล (Individual Plan) (๓) จัดสรรทรัพยากรที่จำเป็น (๔) ติดตามช่วยเหลือให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น หรือการพัฒนาทักษะอาชีพ (๕) เพิ่มโอกาสการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และ (๖) จัดหาพี่เลี้ยงจากภาคีเครือข่ายในพื้นที่คอยให้คำแนะนำดูแลทั้งในด้านวิชาการ และด้านการสร้างเสริมทักษะสังคม/ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ

หน่วยงานเจ้าภาพ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

หน่วยงานรอง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคม และภาคเอกชน

๒.๑.๒ **เชื่อมโยงการเรียนรู้ทุกประเภทและเปิดทางเลือกในการเรียนรู้** เร่งรัดการจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ในทุกระดับการศึกษา เพื่อให้เกิดการเทียบโอนระหว่างทักษะ ประสบการณ์ กับคุณวุฒิการศึกษา และให้เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่อง

หน่วยงานเจ้าภาพ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

หน่วยงานรอง ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้และสถาบันการศึกษาที่บริหารจัดการโดยภาคประชาสังคม และภาคเอกชน

๒.๑.๓ **มาตรการช่วยเหลือครอบครัวของเด็ก** อาทิ ให้ความช่วยเหลือทางสังคมแบบมุ่งเป้า และส่งเสริมการประกอบอาชีพที่มีรายได้สูงขึ้น

หน่วยงานเจ้าภาพ ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

หน่วยงานรอง ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคม และภาคเอกชน

๒.๒ **ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากโดยเพิ่มการเข้าถึงดิจิทัลทั้งระบบ** เพื่อเข้าถึงข้อมูลและบริการที่จำเป็น *กลุ่มเป้าหมาย* คือ กลุ่มประชากรร้อยละ ๔๐ ที่มีรายได้ต่ำสุด (กลุ่ม Bottom ๔๐) ประมาณ ๓๒.๗ ล้านคน ซึ่งมีรายได้เฉลี่ย ๓,๗๒๑ บาท/คน/เดือน^๖ และกลุ่มผู้ประกอบการท้องถิ่น/วิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยแนวทาง ดังนี้

^๖ หมายถึง ครัวเรือนที่มีเด็กและเยาวชนอายุ ๐-๑๘ ปี และมีความขัดสนทางรายได้หรือมิใช่รายได้ อย่างน้อยอย่างใดอย่างหนึ่งจาก ๔ มิติ ดังต่อไปนี้ ได้แก่ *มิติด้านสุขภาพ* (เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักไม่ถึง ๒,๕๐๐ กรัม หรือเด็ก ๐-๑๒ ปี ได้รับวัคซีนไม่ครบ) *มิติด้านสภาพแวดล้อม* (ไม่มีความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย หรือขาดแคลนน้ำสะอาดสำหรับบริโภค) *มิติด้านการศึกษา* (เด็กขาดการเตรียมพร้อมก่อนวัยเรียน ไม่ได้รับการศึกษาภาคบังคับ หรือไม่ได้เรียนต่อชั้น ม.๔ หรือเทียบเท่า หรือมีคนในครัวเรือนที่ไม่มีงานทำไม่ได้รับการฝึกอาชีพ หรือขาดทักษะในการอ่าน เขียน และคิดเลขอย่างง่าย) และ *มิติด้านความมั่นคงทางการเงิน* (รายได้ครัวเรือนต่ำกว่า ๓๘,๐๐๐ บาท/คน/ปี หรือไม่มีเงินออม) โดยข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นมาจากระบบข้อมูลขนาดใหญ่สำหรับการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต (TPMAP)

^๗ จากข้อมูลการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี ๒๕๖๒ โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ

- ๒.๒.๑** เพิ่มการเข้าถึงดิจิทัลทั้งระบบ ได้แก่ (๑) อุดหนุนการเข้าถึงดิจิทัล และเพิ่มศักยภาพการใช้ดิจิทัลทั้งระบบแก่คนจนและกลุ่มเปราะบาง เพื่อเพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการพื้นฐานด้านสาธารณสุข การศึกษา และการประกอบอาชีพ (๒) ออกมาตรการจูงใจให้เข้ารับการอบรมพัฒนาทักษะอาชีพ Reskill/Upskill/New skill และ (๓) พัฒนาศูนย์เรียนรู้ในพื้นที่ เพื่อสร้างอาชีพและทักษะการเป็นผู้ประกอบการในยุคชีวิตวิถีใหม่

หน่วยงานเจ้าภาพ ได้แก่ กระทรวงการคลัง/กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม/กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

หน่วยงานรอง ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย/สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ร่วมกับภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคม และภาคเอกชน

- ๒.๒.๒** บูรณาการฐานข้อมูลคลัสเตอร์ผู้ประกอบการท้องถิ่นกับหน่วยวิจัยและพัฒนาของสถาบันศึกษาในระดับจังหวัดให้อยู่ในรูปของ Open Data เพื่อเป็นคลังข้อมูลและความรู้กลาง (Business intelligence repository) ที่ผู้ประกอบการ/ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงอย่างเท่าเทียม เพื่ออำนวยความสะดวก พัฒนา และยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ และเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเอง

หน่วยงานเจ้าภาพ ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม/สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (DGA)

หน่วยงานรอง ได้แก่ หอการค้าจังหวัด/สภาอุตสาหกรรมจังหวัด/กรมส่งเสริมการเกษตร/กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม/สถาบันการศึกษาในพื้นที่

- ๒.๓** พัฒนาหลักประกันและความคุ้มครองทางสังคมให้ครอบคลุม โดยแก้ไขปัญหาคอนจนตกหล่นจากมาตรการสวัสดิการแห่งรัฐหรือระบบฐานข้อมูลที่สำคัญ (Exclusion Error) ด้วยกลไกสอบทานจากภาคีเครือข่ายในพื้นที่ พัฒนาทางเลือกรูปแบบการออมเพื่อเตรียมพร้อมสู่สังคมสูงวัย และพัฒนาระบบให้ความช่วยเหลือในยามวิกฤติ ประกอบด้วยแนวทาง ดังนี้

- ๒.๓.๑** ปรับปรุงฐานข้อมูลขนาดใหญ่สำหรับการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต (TPMAP) และข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) โดยใช้ผลการค้นหา สอบทานข้อมูลด้วยกลไกในพื้นที่ อาทิ โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ^๔ ร่วมกับกลไกในพื้นที่ของศูนย์อำนวยการจัดการความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลรายบุคคลให้ครอบคลุมประชากรจากครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นทุกคนและเป็นปัจจุบัน

^๔ ดำเนินการโดย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

หน่วยงานเจ้าภาพ ได้แก่ ศูนย์อำนวยการจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.)/ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC)

หน่วยงานรอง ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย/กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

- ๒.๓.๒** **เพิ่มระดับการออมในระบบประกันสังคมและการออมภาคสมัครใจ** โดยปรับปรุงรูปแบบการจ่ายเงินสมทบและสิทธิประโยชน์ให้มีความหลากหลายและยืดหยุ่น พร้อมทั้งส่งเสริมการออมเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับวัยเกษียณอายุ ด้วยการจูงใจให้แรงงานในระบบเข้าร่วมระบบการออมภาคสมัครใจ ปรับปรุงเงื่อนไขด้านการออมและสิทธิประโยชน์เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสามารถออมและได้ผลประโยชน์ในอัตราที่เพิ่มขึ้น รวมถึงพัฒนาระบบบริการข้อมูลทางการเงินเพื่อการเกษียณ เพื่อช่วยให้ผู้ออมสามารถวางแผนการออมของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หน่วยงานเจ้าภาพ ได้แก่ กระทรวงการคลัง กระทรวงแรงงาน

หน่วยงานรอง ได้แก่ องค์กรชุมชนและภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคม

- ๒.๓.๓** **จัดทำระบบให้ความช่วยเหลือในยามวิกฤติจากบทเรียนโควิด-๑๙** โดยใช้ทุนทางสังคมและการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยหลักในการกำหนดรูปแบบ แนวทาง และช่องทางการจัดสรรการเยียวยาช่วยเหลือ และเชื่อมโยงบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานรัฐกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ให้พร้อมช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากวิกฤติทางเศรษฐกิจ สังคม และภัยพิบัติต่าง ๆ อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ

หน่วยงานเจ้าภาพ ได้แก่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)/สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ/สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ/กรมการพัฒนาชุมชน

หน่วยงานรอง ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชนและภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคม

- ๒.๔** **พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการในเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภูมิภาคให้เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม** เพื่อกระจายความเจริญ ลดความเหลื่อมล้ำ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง ประกอบด้วยแนวทาง ดังนี้

- ๒.๔.๑** **พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการของเมืองเพื่อรองรับการมีส่วนร่วมของประชาชน** (๑) ลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน ระบบคมนาคมขนส่ง ระบบดิจิทัล สาธารณสุข และการศึกษา อย่างสอดคล้องกับอัตลักษณ์และความต้องการของพื้นที่ เพื่อพัฒนาภาคให้เป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ (๒) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อ

การพัฒนาพื้นที่และเมืองร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน โดยวางแผนการพัฒนาให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและภัยพิบัติ และ (๓) เสริมสร้างสมรรถนะประชาชนท้องถิ่นในทุกกระดับ ให้มีศักยภาพการบริหารจัดการพื้นที่และเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หน่วยงานเจ้าภาพ ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย/กระทรวงคมนาคม/กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม/กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

หน่วยงานรอง ได้แก่ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/ภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคม และภาคเอกชน

- ๒.๔.๒ ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในเมืองเพื่อประชาชนทุกกลุ่ม** พัฒนาระบบนิเวศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยส่งเสริมให้ภาคส่วนต่าง ๆ สร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีคุณภาพ และตอบสนองต่อความต้องการประชาชน โดยมีมาตรการทางภาษีเพื่อจูงใจ และมีมาตรการจูงใจให้ประชาชนเข้ามาเรียนรู้ หรือมีบริการเก็บเป็น Credit ได้

หน่วยงานเจ้าภาพ ได้แก่ กระทรวงการคลัง/กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม/กระทรวงมหาดไทย

หน่วยงานรอง ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/สถาบันการศึกษาในพื้นที่ องค์กรชุมชนและภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคม

๓. ข้อเสนอเพื่อโปรดพิจารณา

- ๓.๑ เห็นชอบแนวทางการขับเคลื่อนการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม
- ๓.๒ มอบหมายฝ่ายเลขานุการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม ตามที่ประชุมเห็นชอบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

๔. มติที่ประชุม

.....

.....

.....

.....

ระเบียบวาระที่ ๔ : เรื่องอื่น ๆ

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

[illegible]